

Дотримання прав людини та протидії дискримінації, зокрема за етнічною ознакою, запобігання проявам нетерпимості

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні

Цей Закон визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини і громадянина.

Що таке дискримінація

ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі - певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

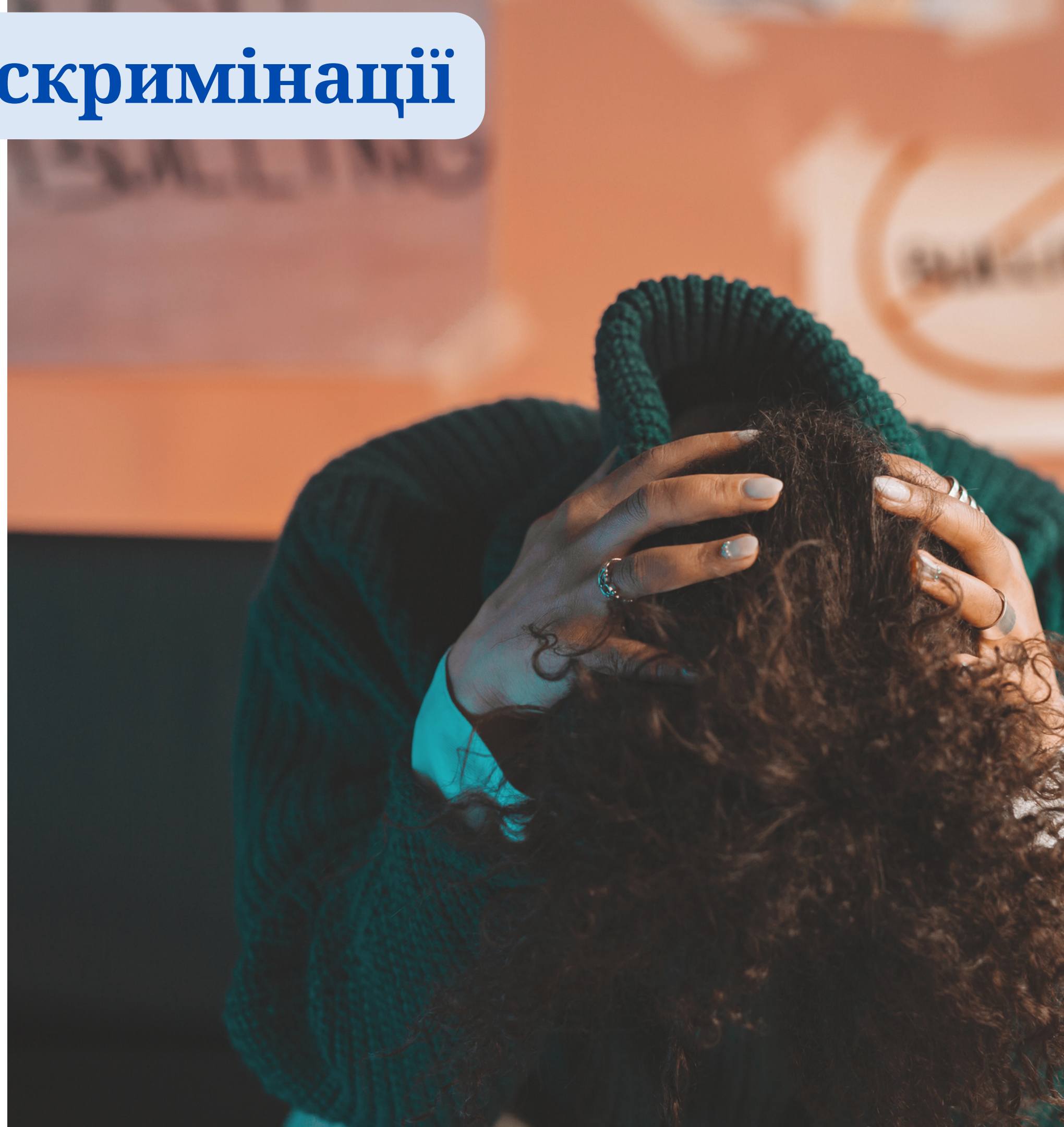
Ознаки дискримінації:

- мова,
- релігійні переконання,
- етнічне чи національне походження,
- вік,
- колір шкіри,
- раса,
- стать,
- наявність інвалідності,
- політичні переконання,
- майновий стан.

Форми дискримінації

- пряма дискримінація;
- непряма дискримінація;
- підбурювання до дискримінації;
- пособництво у дискримінації;
- утиск.

Пряма дискримінація - ситуація, за якої з особою та/або групою осіб за їх певними ознаками поводяться менш прихильно, ніж з іншою особою та/або групою осіб в аналогічній ситуації, крім випадків, коли таке поводження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними";

Наприклад: Бюро з працевлаштування відкидає претендента певної національної ознаки (єврея, представника національності рома та ін.) або житлова компанія не продає квартири для осіб «кавказької національності», не беруть дитину в державний дитячий садочок через те, що вона з ромської родини – це дискримінація. Звільняють жінку з роботи через її вагітність – це дискримінація. Не обслуговують у магазині через те, що клієнт розмовляє не “тією” мовою – це дискримінація.

Непряма дискримінація - ситуація, за якої внаслідок реалізації чи застосування формально нейтральних правових норм, критеріїв оцінки, правил, вимог чи практики для особи та/або групи осіб за їх певними ознаками виникають менш сприятливі умови або становище порівняно з іншими особами та/або групами осіб, крім випадків, коли їх реалізація чи застосування має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними";

Наприклад: Не наймати на роботу людей з певним іміджем — жінок з довгими спідницями (під що підпадають мусульманки), чоловіків із довгим волоссям або із сережками у вухах (під що підпадають чоловіки із певним особистим смаком, суцільні сходи й відсутність ліфта в державній установі дискримінують всіх відвідувачів, які користуються інвалідним візком (дискримінація за ознакою інвалідності).

Підбурювання до дискримінації - вказівки, інструкції або заклики до дискримінації стосовно особи та/або групи осіб за їх певними ознаками;

Пособництво у дискримінації — будь-яка свідома допомога у вчиненні дій або бездіяльності, спрямованих на виникнення дискримінації.

Утиск - небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери.

Небажана поведінка або утиск можуть проявлятися в письмових чи усних коментарях і образах, зневажливих листах, коментарях в соціальних мережах, зображеннях чи фотографіях, виразі обличчя чи жестах, анекдотах.

Приклад: Водій автобуса постійно робить зневажливі коментарі по відношенню до пасажирів з пенсійними посвідченнями. Ці коментарі начебто не стосуються когось конкретно, але створюють напружену атмосферу в автобусі.

Не вважаються дискримінацією дії

які не обмежують права та свободи інших осіб і не створюють перешкод для їх реалізації, а також не надають необґрунтованих переваг особам та/або групам осіб за їх певними ознаками, стосовно яких застосовуються позитивні дії, а саме:

- спеціальний захист з боку держави окремих категорій осіб, які потребують такого захисту;
- здійснення заходів, спрямованих на збереження ідентичності окремих груп осіб, якщо такі заходи є необхідними;
- надання пільг та компенсацій окремим категоріям осіб у випадках, передбачених законом;
- встановлення державних соціальних гарантій окремим категоріям громадян;
- собливі вимоги, передбачені законом, щодо реалізації окремих прав осіб.

Державна політика щодо запобігання та протидії дискримінації спрямована на:

- недопущення дискримінації
- застосування позитивних дій;
- створення умов для своєчасного виявлення фактів дискримінації та забезпечення ефективного захисту осіб та/або груп осіб, які постраждали від дискримінації;
- виховання і пропаганду серед населення України поваги до осіб незалежно від їх певних ознак, поширення просвітницької діяльності у цій сфері.

Хто наділений повноваженнями щодо запобігання та протидії дискримінації?

Суб'єктами, наділеними повноваженнями щодо запобігання та протидії дискримінації, є:

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- громадські організації, фізичні та юридичні особи.

Які заходи здійснює Уповноважений Верховної Ради з прав людини щодо протидії дискримінації?

- Такими заходами є:
- здійснює контроль за дотриманням принципу недискримінації в різних сферах суспільних відносин;
- проводить моніторинг та узагальнює результати дотримання принципу недискримінації в різних сферах суспільних відносин;
- розглядає звернення осіб та/або груп осіб з питань дискримінації;
- веде облік та узагальнює випадки дискримінації в різних сферах суспільних відносин;
- висвітлює у щорічній доповіді питання запобігання та протидії дискримінації та дотримання принципу недискримінації;
- здійснює співпрацю з міжнародними організаціями, відповідними органами зарубіжних країн з питань дотримання міжнародних стандартів недискримінації;
- здійснює інші повноваження, визначені Конституцією і законами України

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Особи, винні в порушенні вимог законодавства про запобігання та протидію дискримінації, несуть цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Так, стаття 161 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення рівноправності громадян залежно від їх расової належності.

Умисні дії, спрямовані на розпалювання расової ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, обмеження прав або встановлення привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри караються штрафом від 200 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (3400 — 8500 грн.) або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років або без такого.

Ті самі дії, поєднані з насильством, обманом чи погрозами, а також вчинені службовою особою, караються штрафом від 8500 до 17000 грн. або позбавленням волі на строк від 2 до 5 років, з позбавленням права отримувати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

Якщо дії були вчинені організованою групою осіб або спричинили тяжкі наслідки, вони караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності з питань дискримінації

1. Особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію, має право звернутися із скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та/або до суду.
2. Використання права звернення із скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та/або до суду не може бути підставою для упередженого ставлення, а також не може спричиняти жодних негативних наслідків стосовно особи, яка використовує таке право.

Відшкодування матеріальної шкоди та моральної шкоди, завданих унаслідок дискримінації

1. Особа має право на відшкодування матеріальної шкоди та моральної шкоди, завданих їй унаслідок дискримінації.
2. Порядок відшкодування матеріальної шкоди та моральної шкоди визначається законом.

Відповідальність за порушення законодавства про запобігання та протидію дискримінації

Особи, винні в порушенні вимог законодавства про запобігання та протидію дискримінації, несуть відповідальність згідно із законами України.

Куди звертатись у випадку дискримінації за ознакою статі

У залежності від ситуації, яка склалась внаслідок дискримінації за ознакою статі, особа має право звернутись за захистом порушених прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Регіональне представництво Уповноваженого в Одеській області оперативно реагуватиме на звернення громадян щодо захисту їхніх прав

Представником Уповноваженого в Одеській області є Марія Попова, яка оперативно реагуватиме на усі звернення, що надходитимуть від жителів області.

Всі звернення віднині приймаються в офісі регіонального представництва Уповноваженого в Одеській області, що на вулиці Канатній, 83 (офіс 103).

Омбудсман висловив упевненість, що комунікація буде такою, яка дозволить якісно та вчасно реагувати на ймовірні порушення прав людини.

Чому виникає дискримінація?

Нерідко люди ставляться до тих, хто виглядає “інакшим” від них, з обережністю, страхом чи, навіть, упереджено. Причиною може бути брак інформації та міфи, які мало хто береться спростовувати. Ці міфи — хибні установки, які передавалися нам із покоління у покоління і так міцно закріпилися у нашій свідомості, що ми приймаємо їх за чисту монету, навіть не вмикаючи критичне мислення. Ці міфи можуть стосуватися певних ролей у суспільстві, які закріплені за тими чи іншими людьми.

Як боротися з дискримінацією?

Якщо ви зазнаєте дискримінації, обов'язково важливо вжити певних заходів.

Ось кілька кроків, які ви можете зробити:

1. Задokumentуйте прояви дискримінацію — ведіть записи про будь-які випадки дискримінації, включаючи дати, час і подробиці того, що з вами сталося.
2. Повідомте про дискримінацію. Якщо дискримінація відбувається на робочому місці чи в школі, повідомте про це керівнику. Якщо це відбувається в громадському місці, повідомте про це відповідні служби.
3. Зверніться за підтримкою. Зверніться до друзів, родини чи організацій, які надають допомогають особам, які зазнали дискримінації.
4. Навчайтеся – дізнайтеся більше про дискримінацію та як її розпізнати. Це може допомогти вам краще захищати себе та інших людей.
5. Виступайте за зміни – виступайте проти дискримінації та впроваджуйте зміни у своєму колективі та за його межами.
6. Подайте позов до суду – якщо необхідно, подайте позов до суду, щоб захистити свої права та притягнути винних до відповідальності.